

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

У статті розглядається проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні творчих умінь майбутніх учителів: розкривається сутність поняття "творчі вміння", обґрунтовується доцільність використання ІКТ при формуванні творчих умінь майбутніх учителів, пропонуються фрагменти заняття в рамках професійно спрямованого курсу з англійської мови для студентів фізико-математичного факультету з використанням ІКТ.

Сучасне суспільство зазнає швидких та фундаментальних змін в усіх сферах діяльності, і ці зміни в першу чергу торкаються нових шляхів створення, збереження, передачі та використання інформації. Постійно зростаючий обсяг інформації вимагає від людини вміння якісно та швидко орієнтуватися в нових умовах інформаційного суспільства для вирішення професійних завдань. Тому останнім часом багато уваги приділяється теоретичному обґрунтуванню та практичному використанню інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як у школі, так і у вищих навчальних закладах. Учені намагаються визначити роль ІКТ та дослідити їх вплив на процеси навчання, виховання, на закономірності формування знань, умінь, навичок та якостей особистості.

Так, дидактичні проблеми та перспективи використання ІКТ у навчанні досліджували І.В. Роберт, В.Ю. Биков, І.Є. Булах, М.І. Жалдак, В.К. Конєва, В.В. Одегова, І.В. Синельник, Н.Ф. Талізіна; психологічні основи використання комп'ютерно-орієнтованих технологій при підготовці майбутніх фахівців визначили Ю.В. Машбіц, В.В. Давидов, В.Я. Ляудіс, В.В. Рубцов; систему підготовки вчителя до використання інформаційних технологій розробляють М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, Н.П. Дементієвська. Принципи використання інформаційно-комп'ютерних технологій під час навчання різних дисциплін досліджуються О.Г. Глазуною, І.О. Теплицьким, О.Ю. Афанасьєвою, Л.С. Глобою, С.В. Росохою, О.М. Джерджулою, М.М. Козяром, Ю.В. Лук'яненком та ін. Активно працювали в цьому напрямі такі зарубіжні вчені, як Д. Кендау, Д. Доєрти, Дж. Йост, Т. Барський, С. Бандерсон, Т. Ейджер, А. Лєсгодс, Г. Кедровіч, Й.-Л. Мартинанд, Ф. Янушкевич та інші.

Незважаючи на підвищений інтерес до проблеми використання ІКТ в останні роки, аналіз сучасної педагогічної літератури засвідчив, що ІКТ розглядаються в основному як засіб формування навичок самостійної роботи, загальнопізнавальних умінь, логічного мислення.

У цій статті ми спробували подивитись на ІКТ як на ефективний засіб формування творчих умінь студентів, оскільки це питання не було предметом спеціального науково-педагогічного дослідження. Отже, **мета** статті – проаналізувати можливості використання ІКТ у формуванні творчих умінь майбутніх вчителів. Відповідно до мети ми поставили наступні **завдання**: розкрити сутність поняття "творчі вміння"; визначити рівні навчальної діяльності, на яких можливо формувати вищезазначені якості; обґрунтувати доцільність використання ІКТ при формуванні творчих умінь майбутніх учителів на різних рівнях та навести фрагменти заняття англійської мови для студентів фізико-математичного факультету з використанням ІКТ.

По-перше слід зазначити, що проблема формування творчої особистості і, зокрема, творчих умінь, які є однією з центральних ланок у структурі творчої особистості, завжди була надзвичайно актуальною. Дослідженню цієї проблеми присвячені роботи С.О. Сисєвої, В.А. Кан-Калика, Н.В. Кичука, Н.В. Кузьміної, А.Н. Лука, Д.Б. Боговяленської, В.О. Слєстьоніна, О.Є. Антонової та інших.

На важливість творчого компоненту професійної діяльності вказують і дослідники в галузі підготовки вчителів до використання ІКТ. Зокрема, Н.В. Морзе серед умінь, необхідних учням для успіху в умовах інформаційного суспільства, виділяє спроможність творчо мислити, послідовно та логічно розмірковувати, подавати й захищати свої ідеї. Разом із творчими вміннями вона виділяє такі важливі вміння, як здатність працювати у команді та вміння спілкуватися, а також володіння інформаційною культурою й комп'ютерною грамотністю. При цьому, аналізуючи основні стратегії сучасної освіти на етапі входження в інформаційне суспільство, дослідник підкреслює два суттєві моменти:

- успіхи учнів безпосередньо залежать від якісної підготовки вчителів;
- формувати інформаційну культуру учнів повинен кожний вчитель, а не лише вчитель інформатики[1].

Отже, творчий вчитель сьогодні – це людина, яка здатна, по-перше, вільно орієнтуватись у великому обсязі різноманітної інформації, вмінні її знайти, обробити, творчо переосмислити та з її допомогою вирішувати конкретні методичні завдання, що в сучасному житті неможливо без володіння інформаційною культурою, і, по-друге, сформувати аналогічні вміння в учнів. Ці непрості завдання, на нашу думку, неможливо розглядати окремо. Для їх вирішення потрібен інтегрований підхід, і, окрім традиційних технологій, потрібно шукати нові методи навчання та засоби їх реалізації. Одним із таких методів ми вважаємо використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при формуванні творчих умінь майбутніх учителів.

Слід зазначити, що немає єдиної думки щодо визначення поняття "творчі вміння" У психолого-педагогічній літературі поряд з цим терміном зустрічаються поняття "творчі здібності", "творчі якості", "творчі можливості", які часто ототожнюються між собою. Це свідчить про необхідність подальшої розробки цього питання. На цьому етапі ми візьмемо за основу дослідження С.О. Сисєвої, яка виділяє наступні **творчі вміння**:

- проблемне бачення – це вміння усвідомити і побачити проблему;
- здатність до висування гіпотез, оригінальних ідей – це здатність конструювати систему умовиводів, за допомогою яких на підставі фактів робиться висновок про об'єкти, явища, їх розвиток;
- здатність до дослідницької діяльності – це здатність до знаходження нового засобами наукових досліджень;
- вміння аналізувати, інтегрувати та синтезувати інформацію – це вміння розділяти ціле на частини, поєднувати частини в єдине ціле, знаходити логічні взаємозв'язки між окремими частинами цілого;
- розвинуте уявлення, фантазія – це пізнавальний процес, який виражається в побудові образів.
- здатність до виявлення протиріч – це здатність бачити діалектичні протиріччя;
- здатність до подолання інерції мислення – це можливість суб'єкта змінювати сплановану програму дій в умовах, які об'єктивно вимагають від нього перебудови;
- здатність до міжособистісного спілкування – це здатність вступати в контакт з людьми, результатом якого є взаємні зміни поведінки, діяльності, відносин, установок [2: 245-246].

Формування цих вмінь є процесом комплексним, який, на нашу думку, може бути реалізований на різних рівнях навчальної діяльності:

- 1) на рівні пошуково-творчих завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи;
- 2) на рівні нестандартних занять як окремої форми організації навчання;
- 3) на рівні науково-дослідницької діяльності.

Доцільність використання ІКТ як засобу формування творчих вмінь на різних рівнях навчальної діяльності зумовлена наступними факторами (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори забезпечення ефективності використання ІКТ як засобу формування творчих умінь		
Рівень пошуково-творчих завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи	Рівень нестандартних занять	Рівень науково-дослідницької діяльності
<ul style="list-style-type: none"> – можливість створення специфічного креативного середовища, в якому кожен студент може спробувати свої творчі здібності в нетрадиційній ситуації; – створення додаткової мотивації до розв'язання пошуково-творчих завдань завдяки розширенню технічних можливостей для втілення будь-яких ідей; – можливість застосування різних режимів роботи (як групових та парних, так і індивідуального режиму "спілкування" з комп'ютером), що посилює інтерактивний характер навчання; – необхідність використання так званих НМВР, тобто навичок мислення високого рівня – аналізу, синтезу, оцінювання в процесі роботи з комп'ютером [3: 10-11], наявність яких, як ми бачили, є необхідною складовою творчого мислення. 	<ul style="list-style-type: none"> – заняття з використанням ІКТ є нестандартним саме по собі; – нові можливості для проведення індивідуальніших видів нестандартних занять (занять-конференцій, занять-диспутів у режимі on-line, занять на міжпредметній основі тощо). 	<ul style="list-style-type: none"> – доступ до різноманітної інформації через ресурси мережі Internet, електронні енциклопедії, журнали, електронні підручники, відео-лекції, відео-конференції; – можливість спілкування через Internet-форуми та E-mail; – участь у Internet-конференціях.

На жаль, для багатьох викладачів, особливо гуманітарних предметів, комп'ютер залишається поняттям із розряду "terra incognita" і або не використовується взагалі, або використовується фрагментарно й не завжди ефективно. Тому проблема використання ІКТ як у школі, так і у вузах, особливо в процесі гуманітарної підготовки, є дійсно актуальною та потребує подальшого вивчення.

У контексті цієї проблеми впровадження ІКТ у процес викладання іноземних мов нам видається дуже перспективним завдяки:

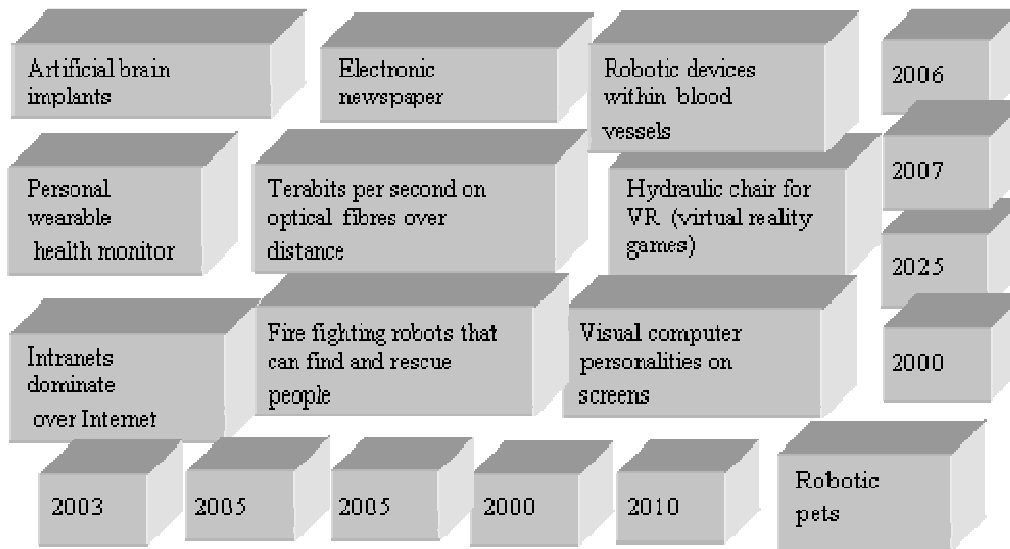
- інтерактивному характеру навчання іноземних мов, що передбачає взаємодію між студентами в межах окремих груп, викладачем і комп'ютером;
- міждисциплінарному характеру навчання іноземних мов, особливо на неспеціальних факультетах, де навчання ІМ є професійно-спрямованим і вимагає як від викладача, так і від студента володіння специфічною інформацією, що неможливо без більш широкого використання інформаційних ресурсів.

З метою демонстрації можливостей ІКТ у формуванні творчих вмінь студентів наведемо фрагменти заняття по темі "**Development of Information Technology (IT): Present, Past and Future**" з використанням ІКТ у рамках професійно спрямованого курсу з англійської мови для студентів фізико-математичного факультету.

Вправа 1 спрямована на формування навичок інформативного читання та вмінь діалогічного мовлення, а також на формування елементарних навичок роботи в програмі Microsoft Word.

Творчі вміння: здатність до висування гіпотез, міжособистісного спілкування, здатність виявляти протиріччя, аналізувати, інтегрувати та синтезувати інформацію, формування уяви.

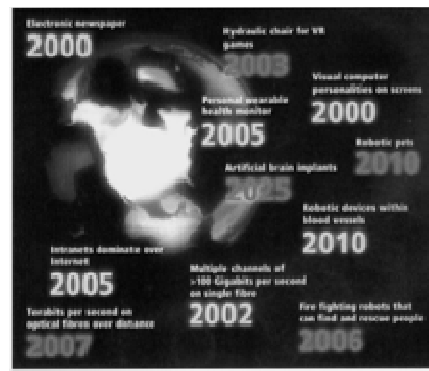
Завдання 1: Information Technology is developing by enormous steps, and even some of the ideas that were the topic for science fiction writers a few years ago came true nowadays. Let's study some predictions of development in IT from 1997 (мал. 1). Put the blocks with the things onto the years in which they could appear as it is in example (мал. 2). Then look at these predictions taken from the article and check if you were right or not (мал. 3) [4: 162].

Мал. 1

Мал. 2

Мал. 3

Хід виконання: Студенти ставлять блоки за допомогою миші та обговорюють свої ідеї.

Спосіб контролю: самоконтроль за допомогою малюнка-ключа.

Завдання 2: Now let's analyze if these predictions came true. Let's fill in the electronic table. Group the objects (the year and the thing) and remove the joint blocks to the corresponding columns.

Хід виконання: Студенти заповнюють електронну таблицю (табл. 2) та обговорюють події, які незабаром можуть трапитись, наприклад:

Таблиця 2

Events that came true	Events that didn't come true	Events which refer to the future and we don't if they will come true

Спосіб контролю: взаємоконтроль, фронтальний контроль з боку викладача.

Вправа 2 спрямована на формування навичок інформативного читання та вмінь діалогічного й писемного мовлення, формування навичок роботи в програмі Power Point, вдосконалення навичків роботи в програмі Microsoft Word.

Творчі вміння: здатність до висування оригінальних ідей, уяви, фантазії, міжособистісного спілкування, формування вмінь аналізувати, інтегрувати та синтезувати інформацію, виявляти протиріччя.

Завдання 1: We see that some of the predictions really came true, and we're going to find out more information about some of these "wonders". Look at the picture (мал. 4) and discuss in groups what you see, what purpose these things could be created for and how you would name them [4: 166].

Мал. 4

Хід виконання: Студенти висувають свої ідеї та обговорюють їх в групах.

Спосіб контролю: взаємоконтроль.

Завдання 2: Now let's watch a multimedia presentation based on the materials of the sites devoted to the recent achievements in the area of IT, make an electronic test and create your own questions.

Хід виконання: Студенти ознайомлюються із презентацією (на мал. 5 представлені тільки слайди № 2, № 3, № 4, № 5), роблять електронний тест, складають свої питання та відповідають на питання одне одного (мал. 6).

Спосіб контролю: взаємоконтроль та контроль з боку викладача.

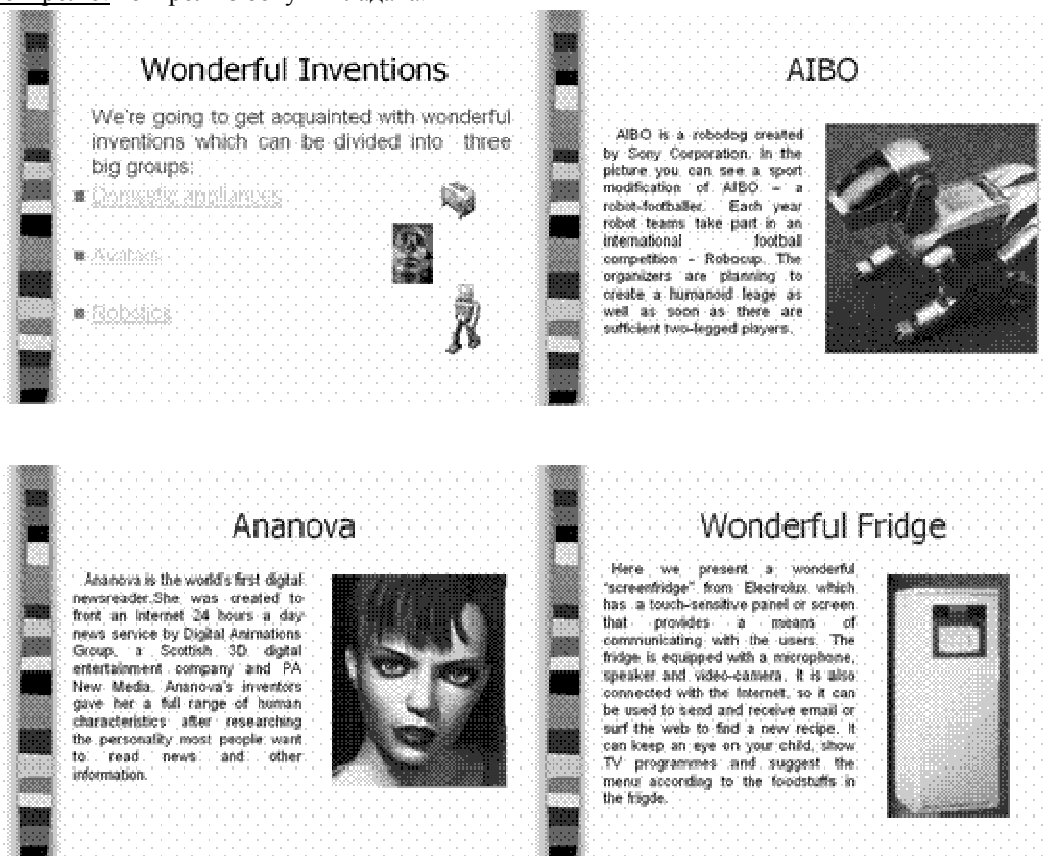
Вправа 3 спрямована на формування навичок інформативного читання та вмінь монологічного мовлення, формування навичок роботи в програмі Microsoft Publisher.

Творчі вміння: уміння аналізувати інформацію, проблемне бачення.

Завдання: And now let's imagine that we're also inventors. Let's visit a very interesting Web Site "How to make your life easier" which pupils of one of the Cherkasy Lyceum created. What have they done and what do they suggest us? (Розробка сайту належить Хворостанцевій Н.В., вчителю першої міської гімназії м. Черкаси [5]).

Хід виконання: Студенти ознайомлюються з матеріалами сайту, розповідають, про які цікаві винаходи дітей вони дізнались та коментують їх.

Спосіб контролю: контроль з боку викладача.

Мал. 5

Електронний тест :

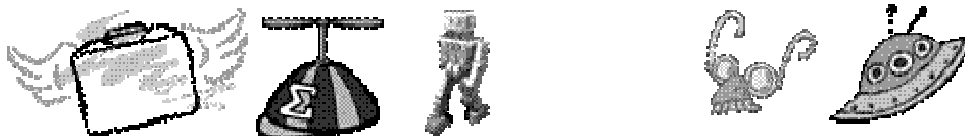
	Questions	Answers	
		Instructions as to the way the students should answer the questions	Answers themselves
1.	What field of IT researches does Ananova belong to?	To answer this question click on the grey space, please.	Domestic appliances ☐ Avatars ☒ Robotics ☐
2.	What was the invention of Sony Corporation?	To answer this question click on the grey space, open the hidden answers and chose the right variant.	AIBO ☒ Ananova ☐ Screenfridge ☐
3.	Can Screenfridge cook dinner?	Please choose one answer only ☺ - yes, ☹ - no, ☹ = we don't know	☺ ☐ ☹ ☐ ☹ ☒
4.	What can a modiflicated model of AIBO do?	To answer this question write your answer in the grey space, please.	play football
5.	Is Screenfridge expensive?	See question 3.	☺ ☒ ☹ ☐ ☹ ☐
6.	What is the main function of Ananova?	See question 1.	Robot-policewoman ☐ Electronic Assistant ☐ Digital newsreader ☒
7.	What do inventors of AIBO plan to organize in recent future?	See question 4.	create a humanoid leage

Мал. 6

Вправа 4 спрямована на формування вмійь монологічного та писемного мовлення, навичок роботи з галереєю малюнків ClipArt, вдосконалення навичок роботи в програмі Power Point.

Творчі вміння: формування уяви, фантазії, здатності до висування оригінальних ідей, подолання інерції мислення.

Завдання: I'm glad that you liked the things that children created, and you are ready to participate in the competition, which they announced. Today we'll try to create our wonderful things on the basis of animated pictures. Look at the pictures, discuss in groups what they could mean and make one page of your future presentations (мал. 7).

Мал. 7

Хід виконання: Студенти в групах обговорюють речі, зображені на анімаційних малюнках, обговорюють їх можливі назви, призначення, функціонування та створюють на їх базі свої власні презентації (кожен студент групи робить одну сторінку презентації). Потім всі групи обговорюють свої роботи.

Спосіб контролю: взаємоконтроль, контроль із боку викладача.

Безумовно вищенаведені фрагменти заняття не вичерпують всіх аспектів використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при формуванні творчих вмійь студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Ми навели лише приклади використання презентації, веб сайту, анімаційних малюнків та деяких дидактичних матеріалів за допомогою програми Microsoft Word.

Наші подальші публікації будуть присвячені використанню інформаційних бюлетенів у форматі Microsoft Publisher, використанню програми Microsoft Excel, звукових та відео матеріалів, ресурсів мережі Internet та іншим можливостям програми Microsoft Word. Крім того, потребує подальшого дослідження проблема класифікації пошуково-творчих завдань із використанням ІКТ, розробка нестандартних занять та шляхи використання ІКТ у пошуково-дослідницький діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Морзе Н.В. Система методичної підготовки майбутніх вчителів ефективного використанню інформаційно-комунікаційних технологій. Мультимедійна презентація. – Київ, 2005.
2. Сисоева С.О. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / Академія пед. наук України, Інститут педагогіки і психології – К.: ВІПОЛ, 2001.
3. Intel® Навчання для майбутнього. – К.: Видавнича група BHV, 2004. – 416 с.
4. Eric H. Glendinning, John McEwan. Oxford English for Information Technology.– Oxford: Oxford University Press, 2002. – 215 p.
5. Intel® Навчання для майбутнього. – Електронний посібник, 3-е видання, Intel Corporation, 2005.

Матеріал надійшов до редакції 09.11. 2006 р.

Зимовец Е.А. Информационно-коммуникационные технологии как средство формирования творческих умений будущих учителей в процессе изучения иностранного языка.

В статье рассматривается проблема использования информационно-коммуникационных технологий для формирования творческих умений будущих учителей: раскрывается суть понятия "творческие умения", обосновывается целесообразность использования ИКТ для формирования творческих умений будущих учителей, приводятся фрагменты занятия в рамках профессионально направленного курса по иностранному языку для студентов физико-математического факультета с использованием ИКТ.

Zymovets O.A. Information Technology as a Means of Forming Prospective Teachers' Creative Skills in the Process of Studying English.

The article deals with the problem of using Information Technology in forming creative skills of future teachers: the essence of the notion "creative skills" is revealed, the expedience of using Information Technology in forming prospective teachers' creative skills is proved, the extracts from the English lesson for students of Physics and Mathematics Department with the help of Information Technology are given.